

N.F.S. Grundtvigs tale om afskaffelse af kongeloven i Den Grundlovgivende Rigsforsamling

Taler

Nikolai Frederik Severin
Grundtvig
Medlem af Den
Grundlovgivende
Rigsforsamling

Dato

8. marts 1849

Sted

Christiansborg

Omstændigheder

Den Grundlovgivende Rigsforsamling diskuterede afskaffelsen af Kongeloven

Jeg behøver vistnok ikke at sige, at det hverken er som en Beundrer af det foreliggende Grundlovsudkast eller som en Fjende af Kongemagten eller Kongeplandsen, at jeg finder mig dreven til at reise mig imod endeel af de Paastande, hvormed det ærede kongevalgte Medlem nys fremtraadte her i Salen; men ialtfald maa jeg dog erklære, at Alt, hvad han paastod om Nødvendigheden af, at Kongen efter denne Grundlovsbestemmelse maatte blive til et Nul, det beroer, synes mig, dog aabenbart paa den Feiltagelse, at man forvexler den Stilling, hvori Kongen før stod; uden alt Hensyn til hvad han var som Menneske, forvexler den med den Stilling, som Kongen nu under alle Omstændigheder, vil faae; thi det er ganske rigtigt, at efter enhver saadan Indskrænkning i Brugen af Enevoldsmagten, som ikke blot Udkastet til Grundloven stræber at give sit Udtryk, men som ogsaa den ærede kongevalgte Rigsdagsmand har foreslaaet, ved enhver saadan Indskrænkning kommer aabenbart Kongens Indflydelse til at beroe paa hans Personlighed; men det er dog vel ogsaa klart, at, naar man kun har Ret til at antage eller afskedige det Ministerium eller Raad, igjennem hvilket han skal udøve sin Magt, at da, dersom han er et Hoved høiere end Folket og et Hoved høiere end selve Ministrene, at da vil han jo ogsaa beholde sin Indflydelse; og nu er det Spørgsmaalet, om man ogsaa kunde ønske, at han skulde beholde den, naar han var et Hoved lavere. [Hør!]

Hvad nu Kongeloven angaaer, da har jeg selv erklæret, at jeg anseer dens

høitidelige Ophævelse for nødvendig; men naar man vil paastaae, at det er en Grundlov, som vi egentlig, for at gaae historisk frem, maatte bygge paa, og som man kunde beraabe sig paa imod os, imod Rigsforsamlingen, der selv er sammenkaldt af den retmæssige Konge, da mener jeg, at dette er aldeles fejl, thi Kongeloven, den fattes aabenbar som Grundlov hvad der maa være den første Egenskab ved en saadan, det er, at den ikke er eensidig, men gjensidig.

Den er, som vi jo maae vide, aldrig forelagt nogen Rigsforsamling eller antagen af en saadan; den er, som vi ogsaa skulde vide, ikke udstedt af den Konge, som kunde tænkes at have havt Fuldmagt til at gjøre den til en Grundlov for Riget (skjøndt jeg ikke forstaaer det); den er ikke engang udstedt af ham, og det synes da Intet i mine Øine, om hans Navn end hundrede Gange findes underskrevet i Archivet; thi netop det, at den kun findes i Archivet, og efter Historien endog har været vanskeligt at finde der, det beviser paa bedste Maade, at, hvad ogsaa Kongeloven var, havde Kongen ikke besluttet at udgive den som Grundlov. Hvad der hidtil har været Danmarks Grundlov, det er aabenbart den Overdragelse af Rigsdagen i Aaret 1660 til Frederik den Tredie af Enevoldsmagten og Arveligheden paa Mands- og Qvindelinien. Denne Overdragelse, modtagen af Kongen, har en Grundlovs første Egenskab og fattes kun den Egenskab, som en god Grundlov skal have: at fastsætte den Maade, hvorpaa Kongen igrunden skal bruge sin Enevoldsmagt, saa at det kunde efter menneskelig Tanke blive til Gavn og ikke til Skade, blive til Godt og ikke til Ondt; thi her kan jo ikke være Spørgsmaal om, at naar det danske Folk igjennem Rigsdagen overdrog Kongen Enevoldsmagten, da var det ikke for at blive tyranniseret, da var det, fordi det troede, at den vilde i hans Hænder blive bedst og ligeligst anvendt til Folkets Gavn og begrunde den Frihed og Ligelighed, som det danske Folk vist aldrig har ophørt at elske og ønske. Derfor, hvad jeg end kunde have imod Udkastet til Grundloven, og hvor langt jeg end maa være fra at tænke paa, at disse constitutionelle Former og at denne Rigsdagens Myndighed, at det skulde være en Betyggelse for Folket, at det aldrig mere skulde kunne savne eller miste dets Rettigheder eller dets Frihed, hvor langt jeg end er derfra, saa maa jeg sige, at jeg ikke har mindste Forstand paa, hvad det skulde nytte Alt, hvad en Konge vilde love sit Folk under nærværende Omstændigheder, dersom der ikke blev et Ministerium, der maatte være ansvarligt for enhver Magtsudøvelse, at det jo ikke kan være Andet, end at det ogsaa maa være raadigt over sine Handlinger, og hvad man endogsaa har villet kalde Kongens Stilling under disse Vilkaar, saa mener jeg, at disse Vilkaar ere aldeles uadskillelige fra den Borgen og Sikkerhed, som Ministrene maae give og alene kunne give Folket

for dets Frihed og Rettigheder; men det er vistnok derfor, at jeg paastaaer, at vi ganske anderledes, end i Grundlovsudkastet skeet er, skulle lægge an paa, saavidt skee kan, at Enkeltmændene og Folket, som bestaaer af Enkelte, at vi skulle sikkre og ikke glemme at sikkre den Enkelte og det hele Folk de Rettigheder og den Frihed, som hører til for at gjøre Livet i det Hele virksomt, og gjøre det virksomme Liv, som det bør være, lysteligt.

Kilde

Rigsdagstidende

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Den Første Slesvigske Krig 1848-1851, Den Grundlovgivende Rigsforsamling, Folketingstale, Politisk tale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/grundtvigs-tale-i-den-grundlovgivende-rigsforsamling-om-afskaffelse-af-kongeloven>